

Nr 292.

Av herr Olsson i Blädinge, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmän pensionsförsäkring m. m.

Uti Kungl. Maj:ts proposition nr 126 angående lag om allmän pensionsförsäkring lyda vissa delar av 5 § sålunda: — — — — —
»Från avgiftsplikt undantages jämväl dels den i vilkens taxering under året enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt inberäknas förmögenhet till värde av minst 6,000 kronor — — — — — dels ock hustru till sålunda undantagen person. — — —» samt uti 9 § »Ifråga om pensionsberättigad, som a) avhänt sig inkomst eller egendom i uppsåt att erhålla pensionstillägg eller högre sådant tillägg än honom eljest skolat tillkomma; — — — — — må sökt pensionstillägg icke beviljas och skall redan beviljat pensionstillägg indragas — — — — —. Pensionstillägg eller del av pensionstillägg, som på grund av vad sålunda stadgats icke utgår till pensionstagare, tillfaller den kommun, till vilken pensionstagaren i fattigvårdshänseende hör».

Genom dessa stadganden bliver en väsentlig del av den mindre jordbrukareklassen ställd så gott som helt och hållet utanför pensionsförsäkringslagen, ty den ringa pension de på gamla dagar få uppbära för det fåtal kronor de i ungdomsåren erlagt i pensionsavgifter bliver allt för obetydlig för att kunna tillmätas någon nämnvärd betydelse såsom bidrag till deras försörjning.

Man har uppenbarligen resonerat som så: denna kategori av hemmansägare, ty det är närmast sådana jag här avser, reder sig nog på gamla dagar med sitt kapital av minst 6,000 kronor och befriade från dessa blir det hela betydligt enklare att genomföra.

Men hur ställer det sig i verkligheten för denna jordbrukareklass med detta jämförelsevis lilla kapital? Skola föräldrarna för sin egen räkning behålla det lilla familjekapitalet blir det ingenting för barnen att få förr än efter föräldrarnes död och det blir i så fall omöjligt för

dem att övertaga varken den gamla fädernegården eller något annat jordbruk, ty endast med två tomma händer reder det sig dåligt att vara jordbrukare. Den enda utvägen för dem blir då att övergå till andra näringsgrenar eller — emigrera.

Föräldrarna hava emellertid i detta fall utsikt att få en tilläggs pension i den mån deras egen inkomst icke uppgår till 550 kronor. Detta på grund av någon obetydlig avgift i ungdomsåren.

Önska däremot föräldrarne, att något av barnen övertager gården och sålunda härför överlämna större eller mindre del av sitt kapital, då förverkas all rätt till tilläggs pension och de gamle hänvisas till det föräldrade för att icke säga förhatliga systemet att leva på undantag. Härom säger kommittén i sin motivering till den här ovan citerade 9 §:

»Ett nära till hands liggande fall synes vara, att föräldrar bortskänka sin fastighet till barnen utan att förbehålla sig undantagsförmåner av fastigheten. Här kan det givetvis ej bli fråga om att vid föräldrarnes invaliditet genom dem beviljat pensionstillägg befria barnen från försörjningspliktens börda. Pensionsmyndigheten lär i sådant fall ej tveka att avslå en gjord ansökning om pensionstillägg eller, om förhållandet blir konstaterat först efter pensionstillägget beviljats, indraga tillägget.»

Att leva på undantag är alltså fortfarande framtidsperspektivet för den gamle utslitne bonden och hans hustru även i vårt eljest så moderna samhälle; liksom vi icke redan haft nog av sorgliga undantagshistorier. Vi få komma ihåg, att undantagsgivaren ingalunda alltid äger ens 6,000 kronor utan har skulder på sitt lilla hemman, måhända även stor familj och att till följd härav brödet är knappt. Under dylika omständigheter torde medvetandet om att vara överflödig och endast till tunga, säkerligen för de gamle vara en större börda att bära än ålderdomen i och för sig och sorgen häröver har nog förbittrat mer än en gammal undantagstagares sista levnadsår.

Man hade nu hoppats att genom den allmänna pensionsförsäkringen det skulle öppnas en möjlighet för denna hemmansägareklass att däri vinna sådant delägareskap, varigenom de kunde beredas en någorlunda tryggad ålderdom utan att behöva anlita det otidsenliga undantagssystemet.

Man har väntat mycket av denna lag till välsignelse för vårt folk, men min övertygelse är, att i det skick den nu föreligger särskilt med avseende på de förhållanden jag här framhållit, skall den åtminstone icke bidra till bondebefolkningens bevarande vid jordbruket så som önskligt vore, utan snarare tvärtom göra dem mera ohågade för det samma.

En liten jämförelse kan här icke underlåtas: Att använda en större eller mindre del av sitt kapital (jag avser fortfarande dessa 6,000 kronors kapitalister) på sina barns uppfostran och studier kommer förmodligen och med rätta att anses fullt tillbörligt och ådrager således icke vederbörande den påföljd 9 § omhandlar, men huru då kunna fatta varför det icke skulle vara lika fullt tillåtet att överlämna ett motsvarande kapital till de barn, som vore hågade att övertaga ett jordbruk eller driva annan näring. Detta är ingalunda varken jämlikhet inför de lagar man stiftar eller gagneligt för samhället.

Det kunde ännu vara åtskilligt att tillägga för att klargöra nödvändigheten av att borttaga eller åtminstone väsentligt höja förmögenhetsgränsen och därigenom än mera göra denna lag till vad den giver sig ut för att vara, en allmän pensionsförsäkring. Jag har emellertid endast velat framhålla de jordbrukaresynpunkter jag ansett böra vinna Riksdagens beaktande, när denna stora fråga skall lösas. Enligt mitt förmenande bör man lägga samma syn på denna allmänna folkförsäkring som på folkundervisningen. Till den sistnämnda bidrager en var skattskyldig vare sig han har behov av densamma eller ej och så bör även vara förhållandet ifråga om avgifter till den allmänna pensionsförsäkringen.

Hvad jag här anfört avser, att sådan förändring i den kungl. propositionen måtte vidtagas, att förmögenhetsgränsen helt borttages eller åtminstone väsentligt uppflyttas, så att denna medelklass av jordbrukare måtte beredas tillfälle att förvärva sig sådant delägarskap i pensionsförsäkringen, att det blir möjligt avstå någon viss del av förmögenheten till barnen, utan att detta skall stämplas enligt 9 § såsom ett olagligt avhändande av förmögenhet i uppsåt att erhålla pensions-tillägg.

Kunna dessa önskemål icke bliva tillgodosedda utan en föregående omfattande utredning tillåter jag mig hemställa,

att Kungl. Maj:ts proposition nr 126 angående allmän pensionsförsäkring för närvarande icke måtte av Riksdagen bifallas.

Stockholm den 11 april 1913.

P. M. Olsson i Blädinge.